

АНАЛІЗ ПОТЕНЦІАЛУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ ТА ЄС

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Анотація. У статті досліджено потенціал готельного господарства України та країн ЄС та запропоновано напрями економічного стимулювання розвитку готельного бізнесу в Україні.

Ключові слова: туризм, готельний сектор, місткість готелів, фіскальне стимулювання.

ANALYSIS OF THE HOTEL BUSINESS POTENTIAL IN UKRAINE AND THE EU

Abstract. The article considers the potential of the hotel industry in Ukraine and the EU and proposes directions of economic stimulation of the hotel business in Ukraine.

Key words: tourism, hotel sector, capacity of hotels, fiscal stimulation

У 2019 році сфера туризму забезпечила 10,4% світового ВВП. Незважаючи на кризову ситуацію, яка склалась внаслідок спалаху коронавірусу внесок туризму залишається значним (5,5% до світового ВВП у 2020р.). Готельна індустрія належить до найбільш крупного сектору сфери туризму – колективних засобів розміщування. Від її потужності залежить можливість приймати та обслуговувати туристів, а, отже, і отримувати доходи від усього спектру туристичних послуг. У багатьох країнах саме вартість наданих готелями послуг з розміщування або кількість проведених ночівель є базою оподаткування туристичним збором, і, таким чином, додатковим джерелом наповнення державного бюджету.

До початку 2020 року світова готельна індустрія була надзвичайно успішною. Готельний бізнес ЄС до спалаху коронавірусу також мав стійкий розвиток. Протягом останніх 3-х років темп зростання доходів готельного сектору ЄС складав близько 3,1%. Доходи готельного сектору ЄС у 2019 р. склали 102,33 млрд. дол. [1]. У 2019р. порівняно з 2018р. за всіма категоріями готелів ЄС спостерігалось зростання доходу на доступний номер за день (RevPAR) на 2,2%, зокрема, на 1,6% для п'яти зірок, на 3,0% для чотирьох зірок, на 3,3% для трьох зірок [2].

В Україні у 2017р. загальний обсяг послуг, наданих готелями, складав 0,28 % по відношенню до ВВП. Для порівняння, в США у 2017р. аналогічний показник склав 1,06 %. У Львівській області цей показник склав у 2017р. 0,88%, що значно вище від середнього значення по Україні та співвимірно з аналогічним показником в США [3].

У 2019р. частка місць в готелях та мотелях Україні складала 40,5% від кількості місць в усіх колективних засобах розміщування, в ЄС- 42,9%. У 2019р. в ЄС готелі та аналогічні засоби розміщування були найбільш популярними серед туристів, частка ночівель в них серед інших колективних засобів розміщування склала 64,5%, при цьому на Кіпрі, Мальті та в Болгарії готелі та аналогічні засоби розміщування склали більше 90% національного потенціалу колективних засобів розміщування [4]. В Україні за кількістю ночівель частка готельного сектору у 2019 р. склала 56,6%, у 2020р. - 56,2%.

Проведене у роботі [3] ранжування за часткою основних показників готельної індустрії у загальному обсязі показників, що характеризують потенціал всіх колективних засобів розміщування показало, що Львівська обл. займає лідерські позиції серед інших областей України (після Києва та Київської обл.). За часткою спальних місць у готельному секторі серед всіх колективних засобів розміщування у 2019р. Львівська обл. має найвищий показник – 86,7% (по Україні цей показник складає - 40,5%). При цьому за кількістю готелів та мотелів Львівська обл. займає 4 місце (81,5%), поступаючись Житомирській (89,5%), Рівненській (83,3%), Закарпатській (83,1%). Це свідчить про більшу місткість готелів Львівської області порівняно з зазначеними областями.

Загалом в областях Західної України прослідковується тенденція переважання частки місць готелів і мотелів в загальній кількості місць колективних засобів розміщування. Слідом за Львівською обл. йдуть Закарпатська (77,9%), Івано-Франківська (75,9%), Тернопільська (69,0%), Київ та Київська обл. має 65,1%. Частка готельного сектору у загальній кількості ночівель в колективних засобах розміщування Львівщини у 2019 р. склала 95,3% (1 місце), Київської області – 94,6%. Такі результати свідчать про те, що готельний бізнес є основною частиною потенціалу колективних засобів розміщування туристів у Львівській обл.

Результати проведених розрахунків [3] показують, що готелі та мотелі у Львівській області серед інших колективних засобів розміщування займають більшу частку за кількістю закладів (81,7%), за кількістю місць (86,7%), за кількістю приїжджих, що перебували в готелях та мотелях (96,9%), та за кількістю ночівель приїжджих (95,3%) що значно відрізняється від аналогічних показників загалом по Україні (48,7%, 40,5%, 80,2%, 56,6% відповідно). Частка кількості іноземців, які перебували у готелях та мотелях, у загальній кількості іноземців, що перебували у колективних засобах розміщування Львівської області значно не відрізняється від значення по Україні (99,1% і 97,9%). Це свідчить про те, що іноземці (не залежно від області, до якої вони подорожують) віддають перевагу розміщуванню в готелях та мотелях [3].

Україна у 2019р. за кількістю готелів та аналогічних засобів розміщування (3165 готелів, фізичних та юридичних осіб) посідає 10 місце, за кількістю місць - 22 місце серед країн ЄС (табл.1). Такий великий розрив свідчить про відносно меншу місткість готелів та мотелів України порівняно з країнами ЄС. Загальна кількість готелів та аналогічних засобів розміщування в ЄС у 2019р. склала 163 193 одиниці. Безумовними лідерами в Європі за цим показником є Великобританія (39 715 готелів у 2018р.), Італія (32 730 готелів у 2019р.), Німеччина (32 182 готелів у 2019р.). При цьому 50 % від усіх спальних місць у готелях Європи припадає на Великобританію, Італію та Іспанію [4].

Таблиця 1

Місткість готелів та аналогічних засобів розміщування країн ЄС та України у 2019р.*

Країна	Кількість готелів та аналогічних засобів розміщування	Місце	Кількість спальних місць	Місце
Італія	32 730	1	2 260 490	1
Німеччина	32 182	2	1 889 315	3
Іспанія	19 683	3	1 954 825	2
Франція	17 960	4	1 308 956	4
Австрія	11 823	5	607 010	6
Греція	9 892	6	841 114	5
Чехія	6 236	7	328 501	9
Польща	4 229	8	368 944	7
Нідерланди	3 806	9	303 713	10
Україна	3 165	10	75 667	22
Румунія	2 857	11	225 699	13
Португалія	2 401	12	362 247	8
Угорщина	2 324	13	184 090	14
Болгарія	2 166	14	288 027	11
Швеція	2 143	15	260 436	12
Ірландія	1 992	16	158 511	16
Словакія	1 731	17	108 876	19
Словенія	1 508	18	62 723	23
Бельгія	1 505	19	137 484	18
Хорватія	1 089	20	171 005	15
Кіпр	814	21	89 200	21
Фінляндія	794	22	143 023	17
Данія	585	23	104 702	20
Литва	494	24	39 689	25
Естонія	450	25	35 909	26
Латвія	348	26	27 315	27
Люксембург	227	27	15 350	28
Мальта	224	28	46 350	24

*Складено авторами за даними Євростату та Державної служби статистики України.

Сусідня з Україною Польща має 4229 готелів та аналогічних засобів розміщування, Чехія, яка значно менше за розмірами ніж Україна, має 6236 готелів. Враховуючи, що Україна займає 2 місце в Європі за площею території, можемо зробити висновок про недостатній рівень розвитку готельного сектору по Україні загалом.

Зростання кількості готелів та аналогічних засобів розміщування (готелі і мотелі, юридичні особи) в Україні до початку 2020 року відбувалось повільними темпами. Це пояснюється різними причинами. Серед факторів, що гальмують появу нових готелів є такі: тривала окупність, значні витрати на розвиток і операційну діяльність (велику частку в структурі яких складають витрати на імпорту продукцію), політична та фінансова ситуація в країні, а також недосконалість законодавчої бази в частині міжнародних інвестицій та розвитку туристичного бізнесу в Україні. Найбільшим стримуючим фактором є великий період окупності нового готелю. У сучасних економічних умовах він складає не менш ніж 10 років [5]. З метою скорочення терміну окупності готельєри намагаються підвищувати ціни. Ціни в українських готелях вищі за середньоєвропейські, а рівень обслуговування не відповідає міжнародним стандартам, і, навіть, переважно нижчий. Із 8700 номерів столичних готелів лише 3% відповідають міжнародним стандартам. При цьому вартість готельних послуг становить у Києві від \$170 до \$450 за добу, і вона постійно зростає [6].

З метою сприяння збільшенню інвестицій в будівництво нових готелів в світовій практиці застосовуються пільгові ставки амортизації. Така практика діє, наприклад, в Австралії вже понад 30 років. Для підтримки готельного сектору з боку держави у переважній більшості країн ЄС застосовується режим пільгового оподаткування ПДВ. Так, у Німеччині співвідношення ставки ПДВ «стандартна/пільгова» для готелів складає 19%/7%, в Естонії 20%/9%, в Іспанії 21%/10%, в Італії 22%/10%, у Польщі 23%/8%, у Португалії 23%/6%. Крім того в деяких країнах ЄС з метою стимулювання туристичного потоку застосовують зниження ставок ПДВ на транспортні перевезення пасажирів [7]. Досвід Європи демонструє позитивний вплив зниження ставок ПДВ для індустрії гостинності на підтримання зайнятості населення, стабільність споживчих цін, інвестицій. Наприклад, у 2009р. розмір капітальних вкладень готелів Німеччини складав близько 90 000 євро, у 2011р. (після введення у 2010р. пільгової ставки ПДВ для послуг розміщування) ця цифра зросла до 243 000 євро. Інвестиції було зроблено в основному у придбання нових машин та устаткування, а також в ремонт та модернізацію номерів [8].

Наведені дані показують, що готельний бізнес у тих країнах, де застосовується державна підтримка, зокрема, пільговий режим оподаткування, демонструє кращі експлуатаційні показники. Для української практики, враховуючи наявні протиріччя фіскального законодавства [9], доцільним є також розроблення ефективного механізму податкового стимулювання малого бізнесу, оскільки діяльність з надання послуг тимчасового розміщування здійснюється в основному суб'єктами малого підприємництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Statista.com (2020). Hotels. URL: <https://www.statista.com/outlook/267/102/hotels/#market-revenue> (дата звернення: 19.01.2021).
2. HOTREC Annual Report. 2019-2020. URL: <https://www.hotrec.eu/wp-content/customer-area/storage/2a9c96707e5cde647bb9f60b763b4fe2/0520-Hotrec-Annual-Report-07.pdf> (дата звернення: 18.03.2021).
3. Калайтан Т.В., Гримак О.Я., Кушнір Л.П., Шурпенкова Р.К., Сарахман О.Я. Аналіз готельного господарства Львівської області. Перспективи розвитку сільських готелів. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій. Серія Економічні науки. 2021. 23(98). С.23-33.
4. Eurostat. Tourism statistics - annual results for the accommodation sector. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tourism_statistics_-_annual_results_for_the_accommodation_sector#Average_occupancy_rate_of_bed_places_in_hotels_was_50.C2.A0.25 (дата звернення: 17.03.2021).
5. Берещак В. Обзор рынка отелей: что происходит с гостинницами в Украине. URL: <https://thepage.ua/exclusive/obzor-rynka-otelej-cto-proishodit-s-gostinnicami-v-ukraine> (дата звернення: 15.03.2021).

6. Молдованов М. І., Ткачук О.Л. Адаптивний розвиток діяльності готельного бізнесу *Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні* : зб. ст. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 30 березня 2017 р., Київ, 2017. С. 80-89.

7. PricewaterhouseCoopers LLP (PwC). The Impact of Taxes on the Competitiveness of European Tourism. URL: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/130660/The%20Impact%20of%20Taxes%20on%20the%20Competitiveness%20of%20European%20tourism.pdf> (дата звернення: 20.03.2021).

8. FoodDrinkEurope. Temporarily reduced VAT rates for hospitality services. URL: https://www.fooddrinkurope.eu/uploads/publications_documents/D-1020-371- Position Paper - Temporarily reduced VAT rates for hospitality services.pdf (дата звернення: 15.02.2021).

9. Yaroshevych, N. B., Cherkasova, S. V., Kalaitan, T. V. Inconsistencies of small business fiscal stimulation in Ukraine. *Journal of Tax Reform*. 2019. 5(3). С.204–219.

Калайтан Тетяна Вікторівна – к.е.н., доцент, доцент кафедри історії України, економічної теорії та туризму, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького, м. Львів, e-mail: kalaitantv@gmail.com

Гримак Олег Ярославович – к.е.н., доцент, декан факультету економіки та менеджменту, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького, м. Львів.

Кушнір Леся Павлівна – к.е.н., доцент, завідувач кафедри історії України, економічної теорії та туризму, Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького, м. Львів.

Kalaitan Tetyana V., PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of History of Ukraine, Economic Theory and Tourism, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, e-mail: kalaitantv@gmail.com

Hrymak Oleg Ya., PhD in Economics, Associate Professor, Dean of the Faculty of Economics and Management, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv.

Kushnir Lesya P., PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of History of Ukraine, Economic Theory and Tourism, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv.